ILUZIJA I STVARNOST HRVATSKOG GOSPODARSTVA: 3. Financijski sustav

«Istina je cjelina»
G. W. F. Hegel

Značenje financija za proces reprodukcije nije jednoznačno određeno. Na jednoj strani financijama se osporava uloga u mogućem povećanju učinkovitosti, na drugoj pak strani financijama se pridaje odlučujuća uloga u upravljanju procesom reprodukcije, odnosno u razvoju nacionalnoga gospodarstva. Bez obzira na to o kojoj se skupini ekonomista radi, nitko, ako izuzmemo vulgarni dio interpretacija, danas ne dovodi u pitanje važnost ekonomske politike, pri čemu se financijama i financijskoj politici pridaje odlučnija uloga. Sustavni pristup financijskom sustavu omogućuje i sustavnu financijsku politiku. Imajući u vidu multiplikativne utjecaje pojedinih instrumenata ekonomske politike, bez cjelovitog sagledavanja sveukupnosti, nije moguće voditi učinkovitu financijsku politiku.

3.1. Uvod

Financijski je sustav podsustav gospodarskog sustava. Postoje mnogi složeni odnosi međuovisnosti na relaciji realne i financijske ekonomije. Svekoliku složenost nije moguće u modelu precizirati. Ipak, da bi model zadovoljio test prakse i da bi, temeljem toga, bio upotrebljiv, nužno je da identificira temeljne značajke, odnosno da identificira vezu s ostalim podsustavima gospodarskog sustava.

Financijski sustav (uključivo institucije i instrumente) slikovito rečeno prikazuje «sliku» odnosa, a financijska politika dinamizira tu «sliku», pa prema tome dobijemo «film». Financijske discipline u ovom radu dijelimo na:
1. nacionalne financije:
– poslovne financije
– osobne financije
– monetarne financije
– javne financije
2. međunarodne financije.

3.2. Model

Model financijskog sustava bilo koje zemlje u znatnoj je mjeri određen strukturom nacionalnoga gospodarstva te mijenjan ekonomskom politikom.

Struktura financijskog sustava u modelu jest sljedeća:
u procesu reprodukcije ravnopravno sudjeluje pet sektora:

– tvrtke
– kućanstva
– financijski sektor
– država
– inozemstvo
financijski sektor sastoji se od depozitnih institucija i djeluje putem:
– tržišta deviza
– tržišta kapitala
– tržišta novca
imovina na početku razdoblja sektora predstavlja početnu bilancu stanja
proces reprodukcije
imovina na kraju razdoblja sektora predstavlja završnu bilancu stanja.

Ne postoje zapreke (diskriminacija) za bilo koji sektor. Imovina na početku razdoblja predstavlja bilancu stanja odnosnog sektora na početku razdoblja, dok imovina na kraju razdoblja predstavlja bilancu stanja tog sektora na kraju razdoblja. «Između» dviju bilanci stanja imamo bilancu uspjeha promatranog razdoblja, što, u našem modelu, za nacionalno gospodarstvo predstavlja veličinu nacionalnog dohotka. U slučaju svakog sektora «između» dviju bilanci stanja imamo bilancu uspjeha odnosnog sektora, dakle, udio (participaciju) odnosnog sektora u nacionalnom dohotku, s jedne strane, i, s druge strane, učinak bilance uspjeha na povećanje/smanjenje imovine na kraju razdoblja.

Sudionici u modelu vode se po principu salda, što znači da se ne identificira promet (uvođenje prometa u model tehničko je pitanje) promatranog sektora.

Realni i financijski procesi odvijaju se temeljem uzajamnosti i povezanosti svih sektora i svih oblika aktivnosti. Tijek, proces reprodukcije, određuje uzajamnost svih sektora, pri čemu financijski sektor služi kao medijator i ima funkciju/ulogu «dirigenta» samog procesa reprodukcije. Tijekovi imaju svoj odraz na povećanje/smanjenje imovine idućeg razdoblja jednako kao i na visinu obveza odnosnog sektora “prebačene” na buduće razdoblje. Prema tome, sadašnjost predstavlja tijek procesa reprodukcije, prošlost predstavlja imovinu pojedinog sektora u prethodnom razdoblju (t-1); budućnost predstavlja (t) početno stanje imovine za iduće razdoblje, uključivo i obveze koje su preuzete u prošlosti korigirane za povećane/smanjene obveza u sadašnjosti. I tako imamo kretanje iz jedne «sadašnjosti» u drugu «sadašnjost» putem bilance uspjeha.

Pretpostavke su modela da kao jedinstven financijski sustav egzistiraju: depozitne institucije, tržište novca (uključivo i kredita), tržište kapitala te tržište deviza, na kojem sudionici bez ograničenja kupuju/prodaju svoju financijsku imovinu, odnosno daju/uzimaju kredite. Sve se odvija preko financijskih institucija/tržišta i nema poslovnih kontakata mimo financijskih institucija/tržišta. Prema tome, jedino financijski sektor «spaja» deficite i suficite pojedinih sektora.

Inozemstvo funkcionira ravnopravno domaćim sektorima i, temeljem tako definiranog statusa, dio je tijeka procesa reprodukcije u mjeri u kojoj sudjeluje u procesu reprodukcije. Tek instrumenti ekonomske politike kao: kamate, porezna stopa i tečaj korigiraju (određuju) njegovo

ponašanje kao, uostalom, i svakoga drugog sektora.

……
……
……